

ՍՎԵՏԼԱՆԱ ԱՐԿԱՂԻ ԴԱԼԼԱՔՅԱՆ, տ.գ.թ.

*ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվան տնտեսագիտության
ինստիտուտի գիտաշխատող*

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ՄԻԳՐԱՑԻՈՆ ԶՈՍՔԵՐԸ ԵՎ ԴՐԱՆՑ ԲԱՑԱՍԱԿԱՆ ՈՒ ԴՐԱԿԱՆ ՅԵՏԵՎԱՆՔՆԵՐԸ

Արդի ժամանակներում աշխատուժի միջազգային միգրացիան ստացել է գլոբալ բնույթ՝ ընդգրկելով գրեթե բոլոր երկրներն ու մայրցամաքները, հասարակության սոցիալական բոլոր շերտերը: Համաշխարհային տնտեսության աշխատանքային ռեսուրսները բնութագրող հիմնական ցուցանիշներից մեկը աշխարհի բնակչության թվաքանակն է: 2018թ. դրությամբ աշխարհի բնակչությունը կազմում է 7.6 մլրդ մարդ, այն դեպքում, երբ XX դարի կեսերին ընդամենը 2.5 մլրդ էր¹: Գրականության մեջ կարելի է հանդիպել աշխարհի բնակչության աճի և ապագայի վերաբերյալ հետաքրքիր թվաբանական կանխատեսումների: Սակայն, ակներև է, որ աշխարհի բնակչությունը տեղաբաշխված է անհավասարաչափ: Հյուսիսում ապրում է «ոսկե միլիարդը», Հարավում՝ վեց անգամ ավելին: Միգրացիան միշտ եղել է պատմության կարևորագույն մասը, իսկ ներկա ժամանակներում առավելապես, մանավանդ որ մարդու իրավունքների համընդհանուր հռչակագիրը արտոնում է յուրաքանչյուրի ազատ տեղաշարժի իրավունքը²: Այդ իմաստով XXI դարը կարելի է համարել «գլոբալ միգրացիայի դարաշրջան»³:

Այդ է արտահայտում միջազգային միգրացիայի դինամիկ պատկերի վիճակագրությունը. 1960-1965թթ. միգրանտների թիվը 3 մլն-ից հասավ 17.4 մլն մարդու⁴, 1990թ. այն կազմել է 156 մլն մարդ կամ աշխարհի բնակչության 2.9%-ը, 2000-ին՝ 173 մլն մարդ, որը նույնպես կազմում էր աշխարհի բնակչության 2.9%-ը, իսկ 2005թ.՝ մոտ 191 մլն մարդ կամ աշխարհի բնակչության 3%-ը, 2010-ին՝ մոտ 212 մլն մարդ⁵, 2011թ. տվյալներով, միգրանտների թիվը կազմել է 214 մլն մարդ կամ աշխարհի բնակչության 2.9%-ը:

¹ <http://www.worldometers.info/world-population/>

² <http://www.un.org/en/universal-declaration-human-rights/>

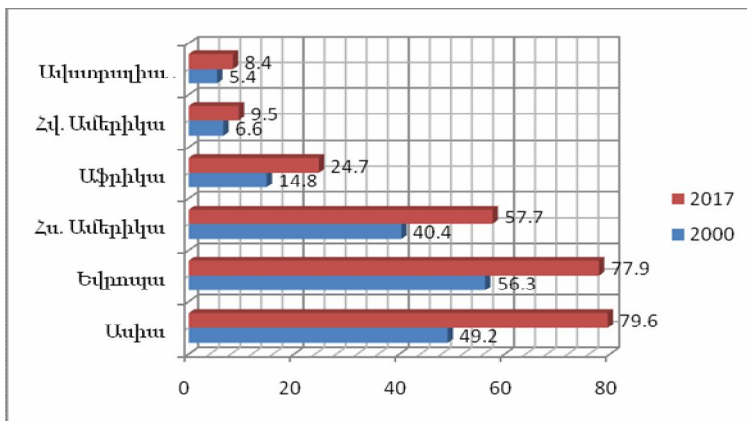
³ <https://www.iom.int/world-migration>

⁴ Демоскоп Weekly “По среднему варианту новейшего прогноза ООН, население мира составит к середине века 9,3 миллиарда человек, а к его концу – 10,1 миллиарда человек “ Щербакова Е. N 467-468, 23 мая- 5июня 2011 г.

⁵ International Migration Report 2011: A Global Assessment, Department of Economic and Social Affairs, Population Division, United Nations, December 2011, p. 8.

չության 3.1%-ը, իսկ 2013թ.¹՝ 232 մլն մարդ¹, 2015թ.²՝ 248, իսկ 2017թ.³՝ 258 մլն²: Հարկ է նկատել, որ կապված ռազմաքաղաքական, սոցիալական և մի շարք այլ շարժառիթների հետ, վերջին ժամանակներում Սիրիայից, Իրաքից, Աֆղանստանից և աֆրիկյան մի քանի պետություններից միգրացիոն հոսքերը հետզհետե մեծանում և ստանում են զանգվածային բնույթ: Վերջինս թույլ է տալիս միջազգային տնտեսական հարաբերություններում այն գնահատել որպես ժողովրդագրական և տնտեսական երևույթ, որը տարբեր գործոնների ազդեցությամբ փոխում է ինչպես աշխարհագրական ուղղությունները, այնպես էլ տեղաշարժի նպատակները:

Տարիներ շարունակ միգրացիոն հոսքերի միտումները գրեթե չեն փոխվում (տե՛ս գծապատկեր 1):

Գծապատկեր 1. Միջազգային միգրանտների թվաքանակը ըստ աշխարհամասերի, 2000 և 2017թթ., մլն մարդ³

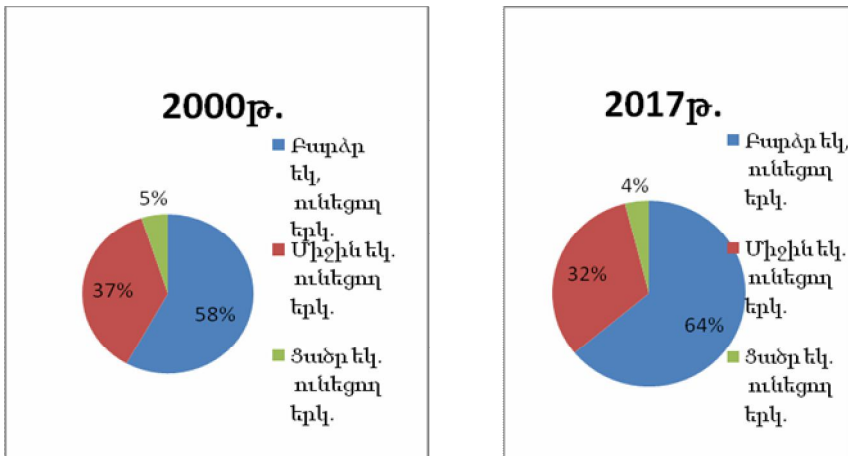
Ներկայացված գծապատկերից երևում է, որ և՛ 2000, և՛ 2017 թթ. միգրացիոն հոսքերն առավելապես հոսքերը ուղղվում են Ասիա և Եվրոպա աշխարհամասեր և ինչպես երևում է գծապատկեր 1-ից, 2017թ. 2000թ. համեմատությամբ դեպի Ասիա միգրացիոն հոսքը ավելի արագ է աճել, քան Եվրոպա աշխարհամաս՝ 49.2%-ից հասնելով 79.9%-ի: Անհրաժեշտ է նշել, որ բնակչության ընդհանուր թվում միգրանտների ամենամեծ տեսակարար կշիռն ունեն Արևմտյան Ասիայի երկրները՝ Քաթար՝ 87%,

¹ International Migration Report 2013, United Nations, Economic & Social Affairs, p. 1.

² International Migration Report 2017: Highlights Key Facts, p. 2.

³ Գծապատկերը կազմվել է հեղինակի կողմից՝ հիմք ընդունելով International Migration Report 2017: Highlights Key Facts, p. 4.

ԱՄԷ՝ 70%, Քուվեյթ՝ 69%, Հորդանան՝ 46% և Պաղեստին 44%¹: Ընդ որում միգրանտների 64%-ը բնակվում է աշխարհի բարձր եկամուտ ունեցող երկրներում: Ինչպես նկատում ենք, 2017թ.-ին 2000թ.-ի համեմատությամբ միջազգային միգրանտների հոսքը դեպի բարձր եկամուտներ ունեցող երկրներ աճել, իսկ դեպի միջին եկամուտներ ունեցող երկրներ՝ նվազել, ինչը ենթադրում է բնակչության առավել բարեկեցիկ ապրելու ձգտումը (տե՛ս գծապատկեր 2):

Գծապատկեր 2. Միջազգային միգրանտները ըստ եկամուտների խմբերի 2000 և 2017թթ. (%)²

Անհրաժեշտ է նշել, որ ամենաշատ ներգաղթյալներ ընդունող երկիրը Եվրոպական միության 28 երկրներից 2016թ. եղել է Գերմանիան՝ 1029.9 մլն մարդ, երկրորդ տեղում Մեծ Բրիտանիան է՝ 589.0 մլն, իսկ 3-րդ տեղում Իսպանիան է՝ 414.7 մլն մարդ, այնուհետև Իտալիան՝ 300.8 մլն մարդ³: Պատճառներն ինչպես քաղաքական ու տնտեսական են, այնպես էլ ժողովրդագրական և սոցիալական: Եվրոպական երկրների ժողովրդագրական իրավիճակը անընդհատ վատթարանում է, արձանագրվում է բնակչության ծերացման աճի միտում (տե՛ս աղյուսակ 1):

¹ International Migration Report 2015: Highlights, United Nations 2016, p. 5.

² International Migration Report 2017: Highlights Key Facts, p. 4.

³ http://ec.europa.eu/eurostat/statisticsexplained/index.php/Migration_and_migrant_population_statistics

Ժողովրդագրական միտումներ. ծերացում 2000-2050թթ.(%-)¹

	60 տարեկանից բարձր բնակչություն (ընդհանուր բնակչության մեջ %)					80 տարեկանից բարձր բնակչություն (ընդհանուր բնակչության մեջ %)				
	2000	2005	2010	2030	2050	2000	2005	2010	2030	2050
Գերմանիա	23.2	24.9	26.0	36.5	39.5	3.5	4.3	5.1	8.0	14.1
Իտալիա	24.4	25.2	26.6	34.8	39.1	4.3	5.1	6.0	8.8	13.4
Իսպանիա	21.6	21.6	22.4	30.1	37.5	3.8	4.3	5.0	6.8	11.3
Բոսնիա և Հերցեգովինա	16.6	17.7	19.1	29.8	39.2	1.2	1.8	2.4	4.3	9.1
Նիդեռլանդներ	18.2	19.2	21.9	30.8	31.3	3.2	3.6	3.9	6.8	10.5
Ֆրանսիա	20.7	20.9	23.2	30.4	32.6	3.8	4.6	5.5	7.9	11.3
Բելգիա	22.0	22.0	23.4	30.7	32.3	3.6	4.3	5.0	7.1	10.8
Սլովենիա	19.3	20.4	22.4	31.4	37.0	2.3	3.1	4.1	6.4	10.5
Ավստրիա	21.7	22.9	24.3	32.5	35.8	3.5	4.3	4.8	7.1	12.1
Մեծ Բրիտանիա	20.8	21.3	22.7	27.2	28.8	4.1	4.5	4.7	6.2	8.6

Ինչպես նշվում է Միգրացիայի միջազգային կազմակերպության (ՄՄԿ) կողմից հրապարակված Միգրացիայի մասին համաշխարհային զեկույցում², աշխարհը կարող է հայտնվել անակնկալ իրավիճակում, եթե պետությունները, միջազգային կազմակերպություններն ու քաղաքացիական հասարակությունը համատեղ չաշխատեն ներդրումներ կատարելու արձագանքման կարողությունների ուղղությամբ:

Ու թեև տարեկան հարյուրավոր միլիոնների հասնող դոլարներ են ծախսվում միգրացիայի արդյունավետ կառավարման հարցերում պետությունների կարողությունների ամրապնդման ուղղությամբ, սակայն ներկայիս վիճակին և ձևավորվող միգրացիոն խնդիրներին ու հնարավորություններին ուղղված արձագանքը սովորաբար կարճաժամկետ է, մասնակի կամ անհավասարաչափ: Սա խոր ազդեցություն է թողնում մարդկանց տեղաշարժի, սոցիալ-տնտեսական զարգացման վրա, ընդ

¹ Աղյուսակը կազմվել է հեղինակի կողմից՝ հիմք ընդունելով «Социальное обеспечение в мире. Обеспечение охвата во время и после кризиса 2010-2011» Группа технической поддержки по вопросам достойного труда и бюро МОТ для стран Восточной Европы и Центральной Азии, -М.:МОТ, 2011, с.140.

² International Migration and Development: Contributions and Recommendations of the International System, Coordinated by UNFPA and IOM, Valerie Hagger, IOM, Geneva, 2013, p 19.

որում ինչ-որ կերպ ներգործում է ամեն մի երկրի վրա: Եթե միջազգային միգրանտների թիվը, որը 2011թ. կազմել է 214 մլն, շարունակի աճել նույն տեմպերով, ինչ վերջին 20 տարիների ընթացքում, ապա 2050թ. կկազմի 405 մլն¹: Այս կտրուկ աճի պատճառներից մեկը կլինի զարգացող երկրներում աշխատուժի զգալի աճը, որը 2005թ. կազմում էր 2.4 մլրդ մարդ, իսկ 2040թ. կհասնի 3,6 մլրդի՝ շեշտադրելով աշխատանքի առաջարկի ու պահանջարկի համաշխարհային անհամապատասխանությունը²:

Միգրացիայի, մասնավորապես աշխատուժի միջազգային միգրացիայի հետևանքների գնահատականը միանշանակ չէ: Աշխատանքային միգրացիան իր հետևանքների մեջ սրում է այն հարցը, թե արդյո՞ք էմիգրանտները հետագայում վերադառնալու են հայրենիք, թե՞ ոչ: Եթե պատասխանը դրական է, ապա աշխատանքային միգրացիայի հետևանքները դրական են ինչպես արտահանող, այնպես էլ ներմուծող երկրների համար: Անվերադարձ միգրացիան իր հետևանքների ուսումնասիրել և գնահատել: Այնուամենայնիվ, ինչպես վկայում է համաշխարհային փորձը, աշխատուժի միգրացիան անհամեմատ ծագման և նպատակակետ երկրների տնտեսությունների վրա թողնում է ինչպես *դրական, այնպես էլ բացասական հետևանքներ*: Վիճակագրորեն գնահատել իմիգրացիայի ազդեցությունը նպատակակետ երկրի տնտեսական աճի վրա բավական դժվար է, քանի որ, ըստ առանձին ոլորտների և ճյուղերի, իմիգրանտների վարձատրության և վերջնական արդյունքի մեջ աշխատավարձի մակարդակի մասին տվյալները գործնականում չեն ուսումնասիրվում: Սակայն օտարերկրյա աշխատուժի օգտագործման գնահատականը կարելի է տալ ըստ տնտեսության վրա թողած ազդեցության: Այդ առումով, եթե նպատակակետ երկիրը ընդունում է բարձրորակ աշխատուժ, ապա վերջինս իր տնտեսության մեջ կարող է ունենալ միանշանակ դրական երկարաժամկետ հետևանք, որովհետև նրա օգտագործումը մի կողմից ավելացնում է երկրի ՀՆԱ-ն, մյուս կողմից էլ բարձրորակ աշխատուժը «վերափոխվում» է առարկայացած նյութական կապիտալի, որը մասնակցում է բազմաթիվ արտադրապրոցեսների: Սակայն հնարավոր է նաև այն տարբերակը, երբ երկիրն ընդունում է ուղղակի միգրանտներ, ովքեր բարձրորակ աշխատուժ չեն ներկայացնում: Այս դեպքում էլ կարևոր է նաև այն հանգամանքը, որ իմիգրանտները կատարում են աշխատանքներ այն ոլորտներում, որտեղ խիստ զգացվում է աշխատուժի պակաս: Առաջին հերթին դա վերաբերում է ցածր վարձատրությամբ, ոչ որակավորված,

¹ GLOBAL MIGRATION TRENDS: AN OVERVIEW: IOM, Migration research division- desember 2014, p 7.

² <http://archive.ankakh.com/?p=74601>

դժվար և վտանգավոր աշխատանքներին, որոնք տեղացիները հրաժարվում են կատարել (հանքարդյունաբերություն, շինարարություն, քիմիական արդյունաբերություն և այլն): Այսպիսով, արտադրելով և սպառելով տեղական արտադրանք, վճարելով հարկեր, կատարելով խնայողություններ՝ միգրանտներն ունենում են բավականին նշանակալի ազդեցություն ընդունող երկրի տնտեսության զարգացման վրա: Գործնականում երկրներն ավելի շատ հակված են ընդունել որակյալ աշխատուժ, քանի որ, ինչպես վկայում է փորձը, ցածրորակ աշխատուժի պահպանման հետ կապված խնդիրներն ավելի շատ են: Նրանք տարբեր հարցերով ավելի հաճախ են դիմում պետական հաստատություններին, ինչը լրացուցիչ ծախսեր է պահանջում¹:

Միգրանտները միաժամանակ կարևոր դեր են խաղում նաև նպատակակետ երկրների ժողովրդագրական խնդիրների լուծման հարցում: Եվրոպական երկրները համարվում են միգրացիոն հոսքեր ընդունող առավել ակտիվ երկրներ, և նրանց բնակչության ժողովրդագրական կազմը միտված է ծերացման, մասնավորապես Հյուսիսային և Արևմտյան Եվրոպայի երկրներում: Կանխատեսվում է, որ մինչև 2050թ. ԵՄ բնակչությունը կկրճատվի 12%-ով՝ կազմելով աշխարհի ամբողջ բնակչության 9%-ը 13%-ի փոխարեն, իսկ ԱՄՆ-ինը 4% է 5%-ի փոխարեն: Այժմ ԵՄ ամեն 6-րդ բնակիչը 65 տարեկանից բարձր է, 2020թ. կլինի ամեն 5-րդը, իսկ 2050թ. 50 տարեկանից բարձր բնակչության կեսը կկազմի ամբողջի կեսը: Այնինչ մարդկանց 30-45%-ը 55-64 տարեկանում դուրս են գալիս աշխատուժի շուկայից, իսկ 65-69 տարեկանների միայն 10%-ն է աշխատում, ինչը բնականաբար կրճատում է տնտեսապես ակտիվ բնակչության քանակը: Այսպիսով, ԵՄ բնակչության ծերացումը արդեն 2040թ. կարող է հանգեցնել նրան, որ մեկ շնչի հաշվով ՀՆԱ-ն կրճատվի 18%-ով:

ՏՀԶԿ անդամ-երկրներում արդեն XXI դարի առաջին տասնամյակում աշխատունակ բնակչության աճի տեմպերը նախորդ ժամանակաշրջանի համեմատությամբ նվազել են 0.7%-ից մինչև 0.5%-ի²: Այստեղ տեղին է անդրադառնալ ՄԱԿ-ի կանխատեսումներին, ըստ որոնց՝ 2000-2050թթ. զարգացած երկրներում բնակչության թվաքանակի, հատկապես նրա տնտեսապես ակտիվ մասի պահպանման համար անհրաժեշտ է էական փոխհատուցող նետոտ իմիգրացիա: Որպեսզի 2050թ. Եվրամիության բնակչության թվաքանակը պահպանվի 2000թ. մակարդակի վրա, անհրաժեշտ է տարեկան ընդունել 949 հազար օտարերկրացիներ, տնտեսապես

¹ Castles S. “International migration at the beginning of the twenty-first century”, UNESCO 2005, Blackwell Publishers, p 5.

² OECD Employment Outlook, Paris, 1999, p. 15.

ակտիվ բնակչության թվաքանակի պահպանման համար անհրաժեշտ է 1.4 մլն, իսկ տնտեսապես ակտիվ և ոչ ակտիվ բնակչության միջև հարաբերակցության նվազեցումը կանխելու համար՝ 12.7 մլն օտարերկրացիներ¹:

Նպատակակետ երկրների համար միգրանտներին ընդունելն ունի նաև *բացասական* հետևանքներ: Ներգաղթից շահում են միայն գործատուները՝ ունենալով էժան և որակյալ աշխատուժ, մինչդեռ տեղացի աշխատողները կորցնում են իրենց աշխատանքը, որը լրացուցիչ լարվածություն է առաջացնում հասարակության մեջ²: Ինչպես նաև մեծ թվով միգրանտների ներգրավումը տնտեսության առանձին ճյուղում և նրանց երկարատև օգտագործումը բոլոր ճյուղերը կախվածության մեջ են դրել միգրանտների աշխատանքից: Այդպիսի ճյուղերից են շինարարությունը, առևտուրը, ծառայությունների ոլորտը և այլն: Միգրանտների ներհոսքը տեղական բնակչության դժգոհությունն է առաջացնում, քանի որ աշխատուժի ազգային շուկայում տեղի է ունենում գների նվազեցում: Օտարերկրյա աշխատուժի նկատմամբ պահանջարկը բարձրանում է, քանի որ միգրանտները համաձայն են աշխատելու ավելի ցածր վարձատրությամբ: Սա բերում է աշխատատեղերի կրճատման, գործազրկության աճի և ընդհանուր առմամբ վատթարացնում է դրությունը աշխատուժի ազգային շուկայում: Աշխատուժի միգրացիայի բացասական հետևանքներից առավել սուր են իմիգրանտների նկատմամբ տեղական բնակչության անհանդուրժողականությունը, իմիգրանտների ադապտացման գործընթացները:

Այժմ անդրադառնանք *ծագման երկրների տեսանկյունից* միջազգային միգրացիայի դրական և բացասական հետևանքներին:

Իբրև դրական հետևանքներ միգրանտները ծագման երկրի տնտեսության վրա ի հայտ են գալիս հետևյալում. գործազրկության բարձր մակարդակի դեպքում արտագաղթի հետևանքով սոցիալական լարվածությունը թուլանում է, բնակչության թվաքանակի անկումը տանում է մեկ շնչին ընկնող ՀՆԱ-ի աճին, իսկ որ ամենակարևորն է, մեծանում է երկրի մասնավոր դրամական փոխանցումների ներհոսքը: Վերջինս իր հերթին կանխում է բնակչության կենսամակարդակի անկումն ու հետագա միգրացիան: Հարկ է նշել, որ ծագման երկրների տնտեսության վրա օտարերկրյա մասնավոր փոխանցումները ոչ միայն ունենում են երկարաժամկետ արդյունք, այլ կախված նախկինում էմիգրացվածների որակական կազմից, միգրացիայի ժամկետներից և ժամանման երկրի տնտե-

¹ Revue d' economic politique, 2001, N4, p. 523.

² Stalker P., Workers Without Frontiers: The Impact of Globalization on International Migration. Boulder 2008, 1 p 113.

սական զարգացման մակարդակից, միգրանտի կարգավիճակից, առաջ են բերում տարբեր ազդեցություններ: Մասնավորապես այլ երկրներում աշխատելը էմիգրանտներին հնարավորություն է տալիս ստանալու մասնագիտական նոր գիտելիքներ, բարձրացնելու իրենց որակավորումը: Առանց նպատակակետ երկրների կողմից կատարվող ծախսերի էմիգրանտներն իրենց հետ հայրենիք են բերում նորույթներ, ներդնում են նոր տեխնոլոգիաներ, աշխատանքի կազմակերպման առաջատար մեթոդներ, նվազում են դոնոր երկրների կրթության, առողջապահության և սոցիալական բնույթի այլ ծախսերը, որոնք էմիգրանտների համար կատարում են ծագման երկրի կառավարությունները: Վերադառնալով «հայրենիք»՝ էմիգրանտները բերում են նյութական արժեքներ և խնայողություններ, ներդրումներ են կատարում տնտեսության տարբեր ոլորտներում, զարգացնում առանձին ճյուղեր: Այնուամենայնիվ, կրկին նշենք, որ էմիգրացիոն հոսքերի ձևավորման ընթացքում տեղի է ունենում բարձրորակ մասնագետների արտահոսք, որը միանշանակ բացասաբար է անդրադառնում ծագման երկրների սոցիալ-տնտեսական իրավիճակի վրա: Ամենակենսունակ արտադրողական ներուժի արտահոսքը խաթարում է երկրի պաշտպանունակությունը, փոխվում են բնակչության ժողովրդագրական կազմն ու կառուցվածքը:

Բնակչության միգրացիան ակնհայտորեն ունի նաև շոշափելի ժողովրդագրական և սոցիալական բացասական հետևանքներ: Այն անմիջականորեն ազդում է ծագման և ընդունող երկրների բնակչության թվաքանակի, էթնիկական, սեռատարիքային կազմերի վրա: Ծագման երկրների, ինչպես նաև ՀՀ համար, այն ունի հետևյալ բացասական հետևանքները.

- Ժողովրդագրական, երբ փոխվում է բնակչության ժողովրդագրական կազմը, նվազում է վերարտադրողական տարիքի անձանց բացարձակ թիվը, առաջանում է սեռերի հարաբերակցության խնդիրներ, ինչի արդյունքում ի հայտ է գալիս վերարտադրության գործընթացների բարդացում, արագանում է բնակչության ծերացման գործընթացը:

- Տնտեսական, երբ «ուղեղների», որակյալ աշխատուժի, կապիտալի անկանոն արտահոսքի հետևանքով թուլանում է երկրի գիտական, ստեղծագործական և տնտեսական ներուժը: Ներքին աշխատաշուկայում ի հայտ է գալիս պահանջարկի և առաջարկի միջև անհամապատասխանության խորացում:

- Սոցիալական, երբ արտագնա աշխատանքային միգրանտների՝ հայրենիքից բացակայության պատճառով նկատվում են ամուսնալուծանեկան հարաբերությունների համակարգի խաթարում, աճող սերնդի

դաստիարակության և սոցիալական խնդիրների սրում, մարդկանց շահագործման (թրաֆիքինգի) ենթարկվելու հավանականության բարձրացում և ազգաբնակչության առողջական վիճակին սպառնացող խնդիրներ: ՀՀ քաղաքացիները, հայտնվելով արտերկրում, ենթարկվում են նաև ազգային, կրոնական հիմքերով բռնությունների:

Այսպիսով, միջազգային միգրացիան անընդհատ աճի միտում ունի և առավելապես ասիական երկրներում իր հիմքում ունենալով և՛ տնտեսական, և՛ քաղաքական պատճառներ: Միջազգային միգրացիայի դրական և բացասական հետևանքները նպատակակետ և ծագման երկրների համար բազմազան են և բազմաբնույթ:

Դրական հետևանքի առումով նպատակակետ երկրների համար այն ունի ժողովրդագրական և աշխատանքի շուկայի կառուցվածքի բարելավման միտում, իսկ ծագման երկրների համար՝ տնտեսական, մասնավորապես դրամական հոսքերի ապահովման և սոցիալական խնդիրների լուծման միտումներ: Միջազգային միգրացիայի վերը նշված դրական և բացասական միտումների մեջ երկրներից յուրաքանչյուրը որոշակի քաղաքականությամբ լուծում է իր հարցերը:

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ՄԻԳՐԱՑԻՈՆ ՀՈՍՔԵՐԸ ԵՎ ԴՐԱՆՑ ԲԱՑԱՍԱԿԱՆ ՈՒ ԴՐԱԿԱՆ ՀԵՏԵՎԱՆՔՆԵՐԸ

ՍՎԵՏԼԱՆԱ ԱՐԿԱԴԻԻ ԴԱԼԼԱՔՅԱՆ, տ.գ.թ.

ՀՀ ԳԱՍ Մ. Քոթանյանի անվան տնտեսագիտության

ինստիտուտի գիտաշխատող

Համառոտագիր: Հոդվածում ներկայացված են միջազգային միգրացիայի հոսքերն, ըստ առանձին երկրների և աշխարհագրական տարածաշրջանների: Առանձնակի ուշադրություն է դարձվել եվրոպական երկրների բնակչության ծերացման միտումներին, ինչը ենթադրում է այն, որ ԵՄ ամեն վեցերորդ բնակիչը 65 տարեկանից բարձր է, 2020թ. կլինի ամեն հինգերորդը, իսկ 2050թ. 50 տարեկանից բարձր բնակչության կեսը կկազմի ամբողջի կեսը: Հոդվածում նպատակակետ ու ծագման երկրների տեսանկյունից առավել մանրամասն վերլուծվել և ներկայացվել են միջազգային միգրացիայի բացասական և դրական հետևանքները:

Բանալի բառեր. *Էմիգրանտ, իմիգրանտ, ծագման երկիր, նպատակակետ երկիր, աշխատանքային միգրացիա, բնակչության ծերացում, համախառն ներքին արդյունք (ՀՆԱ):*

МЕЖДУНАРОДНЫЕ МИГРАЦИОННЫЕ ПОТОКИ И ИХ НЕГАТИВНЫЕ И ПОЛОЖИТЕЛЬНЫЕ ПОСЛЕДСТВИЯ

СВЕТЛАНА АРКАДЬЕВНА ДАЛЛАКЯН, к.э.н.

научный сотрудник Института экономики им. М. Котаняна НАН РА

Аннотация: В статье представлены потоки международной миграции по отдельным странам и географическим регионам. Особое внимание уделено тенденциям старения населения в странах Европы, поскольку каждый шестой житель в европейских странах старше 65 лет, к 2020 гг. ожидается, что каждый пятый европеец будет старше 65 лет, а в 2050 году половина всех жителей будут старше 50 лет, что составит уже 50% всего населения. В статье тщательно проанализированы и представлены положительные и негативные последствия международной миграции с точки зрения стран назначения и происхождения.

Ключевые слова: *эмигрант, иммигрант, страна происхождения, страна назначения, рабочая миграция, старение населения, валовой внутренний продукт.*

INTERNATIONAL MIGRATION FLOWS AND THE NEGATIVE AND POSITIVE CONSEQUENCES OF THEREOF

SVETLANA ARKADI DALLAQYAN, Ph.D. in Economics

Research Associate, M. Kotanyan Institute of Economics

National Academy of Sciences, Republic of Armenia

Abstract: The article presents international migration flows in various countries and geographical regions. Particular attention has been paid to the aging trends in European countries which suggest that every 6th EU citizen is currently over 65, every 5th will be over 65 by 2020, and the population over 50 will account for the 50% of the population in 2050. The article provides a detailed analysis of the positive and negative consequences of international migration with respect to the country of origin and destination country.

Keywords: *Emigrant, immigrant, country of origin and destination country, labor migration, aging population, gross domestic product.*